

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014. Ovaj prevod je finansiran uz podršku Human Rights Trust-a Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prevod nije obavezujući za Sud. Za više informacije pogledajte napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pur les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informativna bilješka o sudskoj praksi Suda br. 167

Oktobar 2013.

Gutsanovi protiv Bugarske - 34529/10

Presuda od 15.10.2013. [Odjel IV]

Član 3

Ponižavajuće postupanje

Gruba priroda policijske operacije hapšenja političara u njegovom domu, u prisustvu njegove supruge i maloljetnog djece: *povreda*

Član 5

Član 5-3

Izveden bez odlaganja pred sudiju ili drugog službenika

Trajanje policijskog pritvora (3 dana, 5 sati i 30 minuta): *povreda*

Činjenice – Podnositelji predstavke su gospodin Gutsanov, poznati lokalni političar, njegova supruga i njihove dvije maloljetne kćerke. Vlasti su sumnjale da je gospodin Gutsanov bio umiješan u korupciju i naložile su njegovo uhićenje i pretres njegovog doma. Dana 31. marta 2010. u 6.30 ujutro specijalni tim od sedam naoružanih i maskiranih policijskih službenika uputio se ka njegovom domu. Kako se gospodin Gutsanov nije odazvao na naredbu da otvori vrata, policijski službenici su silom otvorili ulazna vrata i ušli prostorije. Suprugu gospodina Gutsanova i njegove dvije kćerke probudio je dolazak policije. Prvi podnositelj predstavke je bio izoliran u zasebnu sobu. Izvršen je pretres kuće iz koje su tokom operacije uzeti brojni predmeti kao dokazi. Kada je gospodin Gutsanov napuštao svoj dom pod policijskom pratnjom oko 1 sat poslije podne, novinari i televizijske ekipe su se već bile okupile pred kućom. Održana je konferencija za štampu. Narednog dana, regionalna dnevna novina objavila je komentare javnog tužitelja, zajedno sa dijelovima intervjua sa ministrom unutrašnjih poslova, o ovom predmetu. Istog dana, tužitelj je optužio gospodina Gutsanova za niz krivičnih djela, između ostalog i za učešće, u svojstvu javnog službenika, u kriminalnoj grupi čije su aktivnosti obuhvatale dodjeljivanje ugovora koji su potencijalno bili štetni po općinu, te za zloupotrebu položaja javnog službenika. Tužitelj je naredio da se prvi podnositelj predstavke pritvori na 72

sata kako bi se osiguralo njegovo prisustvo pred sudom. Dana 3. aprila 2010. gospodin Gutsanov pojavio se pred sudom, a nakon rasprave, odveden je u pritvor do suđenja. Dana 25. maja 2010. drugostepeni sud mu je odredio mjeru obaveznog boravka. Dana 26. jula 2010. prvostepeni sud ga je pustio uz jamčevinu. U aprilu 2013. krivični postupak protiv njega još uvijek je bio u fazi preliminarne istrage.

Pravo – Član 3: Ciljevi policijske operacije bili su uhićenje, pretres i oduzimanje predmeta, s namjerom afirmiranja javnog interesa za procesuiranje krivičnih djela. Iako četiri člana ove porodice nisu pretrpjela nikakve fizičke povrede u toku policijske operacije, potonja je ipak imala za posljedicu određeni stepen fizičke sile. Specijalna jedinica za intervencije je silom otvorila ulazna vrata kuće, a naoružani službenici sa maskama su imobilizirali gospodina Gutsanova, silom ga sveli niz stepenice i stavili mu lisice. Gospodin Gutsanov je bio poznati političar i predsjedavajući općinskog vijeća u Varni. Nije bilo nikakvih dokaza da je ranije bio nasilan ili da bi mogao predstavljati opasnost po policijske službenike. Prisustvo oružja u domu podnositelja predstavke nije moglo samo po sebi opravdati angažiranje specijalne interventne jedinice niti vrstu sile koja je primijenjena. Moguće prisustvo članova porodice na mjestu hapšenja bio je faktor koji je trebalo uzeti u obzir kod planiranja i provođenja operacije ove vrste. Kako nije bilo prethodnog sudskog ispitivanja nužnosti i zakonitosti pretresa, planiranje ove operacije prepušteno je u cijelosti diskreciji policije i organima za krivične istrage, čime je onemogućeno da se u obzir uzmu prava i legitimni interesi gospođe Gutsanove i njezinih dviju kćeri. Agencije za provedbu zakona nisu razmišljale o alternativnim načinima provođenja ove operacije u domu podnositelja predstavke, kao što je provođenje operacije u kasnijim satima ili pak angažiranje neke druge vrste službenika u ovoj operaciji. Uzimanje u obzir legitimnih interesa gospođe Gutsanove i njezinih kćeri bilo je naročito neophodno, budući da supruga nije bila osumnjičena za učešće u krivičnim djelima koja se njezin suprug sumnjičio, a njezine dvije kćeri su bile psihološki ranjive jer su bile isuviše mlade (pet i sedam godina starosti). Ovi događaji ostavili su ozbiljne posljedice na gospođu Gutsanovu i njezine kćeri.

Činjenica da se policijska operacija odigrala u ranim jutarnjim satima i da je uključivala specijalne agente koji su nosili maske, služila je da se pojača osjećaj straha i tjeskobe kod ova tri podnositelja predstavke, do te mjere da je postupanje kojem su bili podvrgnuti premašivalo prag ozbiljnosti koji je potreban za primjenu člana 3. Oni su, dakle, bili podvrgnuti ponižavajućem postupanju. Policijska operacija je bila planirana i provedena ne uzimajući u obzir brojne faktore kao što su priroda krivičnih djela za koje je gospodin Gutsanov osumnjičen, činjenica da nije imao historiju nasilnog ponašanja i moguće prisustvo njegove supruge i kćerki u kući. Svi ovi elementi jasno su ukazivali da su sredstva, koja su korištena tokom hapšenja gospodina Gutsanova u njegovom domu, bila prekomjerna. Način na koji je uhapšen pobudilo je snažne osjećaje straha, tjeskobe i nemoći kod gospodina Gutsanova, koja su ga ponizila i umanjila u vlastitim očima i u očima njegove porodice. Prema tome, on je bio izložen ponižavajućem postupanju.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 5, stav 3

(a) *Pojavljivanje pred sudijom* – gospodin Gutsanov je uhapšen 31. marta 2010. u 6.30 ujutro, a pred sudiju je izveden tri dana, pet sati i 30 minuta kasnije. On je bio osumnjičeni u predmetu koji se ticao pronevjere javnih sredstava i zloupotrebe položaja, a ne za učešće u nasilnim kriminalnim aktivnostima. Bio je podvrgnut ponižavajućem postupanju tokom policijske operacije koja je

rezultirala njegovim uhićenjem. Nakon tih događaja, i bez obzira na činjenicu da je bio odrasla osoba i da je od momenta pritvora imao pomoć advokata, gospodin Gutsanov je bio psihološki ugrožen prvih dana nakon uhićenja. Nadalje, činjenica da je bio poznati političar i da su mediji bili zainteresirani za njegovo uhićenje, nesumnjivo je doprinijela psihološkom pritisku kojem je bio izložen prvih dana njegovog pritvora. Tokom prvog dana boravka u pritvoru, gospodin Gutsanov sudjelovao je u nekoliko istražnih mjera. Međutim, Ured regionalnog tužilaštva nije tražio pritvor do suđenja sve do posljednjeg dana njegovog četverodnevnog istražnog pritvora, koji je dozvoljen prema domaćem zakonu u nedostatku sudske naredbe, iako podnositelj predstavke dva dana uopće nije učestvovao u istražnim mjerama. On je bio u pritvoru u gradu gdje je smješten sud koji je nadležan da odluči o njegovom pritvoru do suđenja i u ovom slučaju nisu tražene nikakve posebne sigurnosne mjere. Sve u svemu, s obzirom na psihološku ugroženost podnositelja predstavke tokom prvih dana njegovog uhićenja i u odsustvu bilo kakvih okolnosti koje bi opravdale odluku da se osumnjičeni ne izvede pred sudiju drugi ili treći dan njegovog pritvora, država je propustila ispuniti svoju obavezu da podnositelja predstavke "u najkraćem mogućem roku" izvede pred sudiju ili drugog službenika koji je ovlašten da preispita zakonitost njegovog pritvora.

Zaključak: povreda (šest glasova za i jedan glas protiv).

(b) *Dužina pritvora* – gospodin Gutsanov bio je lišen slobode četiri mjeseca, od čega je dva mjeseca proveo pod mjerom obaveznog boravka. Čak i u vrijeme njegovih prvih zahtjeva za puštanje, domaći sudovi su odbacili svaki rizik od mogućeg bijega. Oni su, ipak, odredili nastavak njegovog pritvora s obrazloženjem da bi mogao počinuti nova krivična djela, a naročito da bi mogao kompromitirati dokaze. Drugostepeni sud je, u svojoj presudi od 25. maja 2010., zauzeo stav da potonji rizik više ne postoji jer je podnositelj predstavke dao ostavku na mjesto predsjedavajućeg općinskog vijeća. Ipak, mjera obaveznog boravka izrečena gospodinu Gutsanovu je ostala, pri čemu drugostepeni sud nije naveo nikakve posebne dokaze kojima bi opravdao ovu mjeru, koja je bila na snazi i naredna dva mjeseca. U skladu s tim, vlasti su propustile da izvrše svoju obavezu i navedu razloge kojima bi opravdali produžavanje pritvora podnositelja predstavke nakon 25. maja 2010.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 5, stav 5: Odštetni zahtjev predviđen Zakonom o državnoj odgovornosti nije se mogao smatrati djelotvornim domaćim pravnim lijekom. U domaćem zakonu nije postojala ni jedna druga odredba, koja bi omogućila obeštećenje za pretrpljenu štetu zbog prekomjerne dužine pritvora ili za odlaganje izvođenja osumnjičenog pred sudiju.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 6, stav 2: Komentari ministra unutrašnjih poslova, koje je dao dan nakon uhićenja gospodina Gutsanova i koji su objavljeni u novinama u vrijeme kada je predmet bio u fokusu javne pažnje, otišli su mnogo dalje od pukog priopćavanja informacija. Komentari ministra su u javnosti stvorili dojam da je gospodin Gutsanov bio jedan od "mozgova" kriminalne grupe koja je pronevjerila ogromne iznose javnih sredstava. Ti komentari su, dakle, povrijedili pravo podnositelja predstavke na pretpostavku nevinosti. Što se tiče navedenih razloga za odluku o produženju pritvora gospodina Gutsanova, sudija je naveo da sud "i dalje smatra da je krivično djelo počinjeno i da je optuženi bio uključen". Ovakva izjava predstavljala je izjavu o krivnji prije nego je donesena bilo kakva odluka o

meritumu, odnosno predstavljala je povredu prava podnositelja predstavke da se smatra nevinim dok se ne dokaže suprotno.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 8: Pretres je izvršen bez prethodno pribavljenog naloga sudije. Izvještaj sačinjen nakon pretresa dostavljen je sudiji prvostepenog suda, koji je dao svoju formalnu saglasnost, ali nije naveo obrazloženje. Sud nije smatrao da je ovo dovoljno da se dokaže da je sudija djelotvorno ispitao zakonitost i neophodnost pretresa. To ispitivanje je bilo naročito nužno jer ni u jednom momentu do tada nije navedeno koje to dokumente i predmete vezane za kriminalnu istragu istražitelji očekuju da će naći i oduzeti iz doma podnositelja predstavke. Opća priroda dotičnog pretresa potvrđena je i velikim brojem različitih oduzetih predmeta i dokumenata kao i odsustvom očite veze između nekih od tih oduzetih predmeta i krivičnih djela iz istrage. Nadalje, budući da je krivična istraga pokrenuta pet mjeseci ranije, istražitelji su mogli tražiti sudski nalog prije provođenja pretresa. U odsustvu prethodnog odobrenja sudije i retroaktivnog ispitivanja sporne mjere, postupak nije popraćen dostatnim zaštitnim mjerama koje bi spriječile rizik od zloupotrebe ovlaštenja krivično-istražnih organa. Podnositelji predstavke su bili djelotvorno lišeni neophodne zaštite od samovolje. Miješanje u njihovo pravo na poštivanje doma, dakle, nije bilo "u skladu sa zakonom".

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 13 u vezi sa članovima 3 i 8: Ni krivična tužba ni odštetni zahtjev protiv države ne bi predstavljao adekvatan domaći pravni lijek. Činjenica da nanošenje psihičke patnje prema domaćem zakonu nije predstavljalo krivično djelo, ukazuje da bi i potencijalna krivična tužba podnositelja predstavke u tom slučaju bila osuđena na propast. Podnositelji predstavke nisu imali na raspolaganju nikakav domaći pravni lijek putem kojeg bi ostvarivali svoje pravo da ne budu podvrgnuti nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili pravo na poštivanje doma.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Član 41: 40,000 EUR zajedno, u odnosu na nematerijalnu štetu.

© Vijeće Evrope /Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Registrara nije obavezujući za Sud.

Kliknite ovdje za [Informativne bilješke o sudskoj praksi](#)

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud proslijedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da puni naziv predmeta bude citiran, zajedno s navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.